

# TEMSİL TAZMİNATI UYGULAMASI

● Burhan ORMANOĞLU ●

Devlet Bütçe Uzmanı

**T**emsil tazminatı çalışanlara ödenen önemli bir ücret unsurudur. Ancak görev ve makam tazminatlarında olduğu gibi günümüzde temsil tazminatından da çalışanların belli bir kısmı faydalanmaktadır. Söz konusu tazminat, makam tazminatından sonra çıkarılmış ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile değil 4505 sayılı Kanun’la düzenlenmiştir. Daha sonra Kanunla verilen yetkiye dayanılarak temsil tazminatına ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı çıkarılmıştır. Bu çalışmada temsil tazminatına ilişkin yasal düzenlemeler irdelecek ve tazminatın uygulanması ele alınacaktır.

## **1- 4505 Sayılı Sosyal Güvenlikle İlgili Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Temsil Tazminatı Ödenmesi Hakkında Kanun**

Temsil tazminatı, 4505 sayılı Kanunun 5 inci maddesi ile düzenlenmiştir. Kanunun 5/a fıkrasına göre aylıklarını;

- 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu,
- 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu,
- 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu,
- 2914 sayılı Yüksek Öğretim Personel Kanunu-na,

göre alan ve makam veya yüksek hakimlik tazminatı öngörülen kadrolarda bulunanlardan Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenecek olanlara 30.000 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere temsil tazminatı ödenmektedir. Görülmektedir ki temsil tazminatı, makam veya yüksek hakimlik tazminatı alan personele verilmekte ve bunların dışında kalan çalışanlar temsil tazminatından faydalanamamaktadır.

Bu maddeyle ayrıca Bakanlar Kurulu’na, temsil tazminatı göstergelerini kadro ve görev unvanı itibarıyla farklı farklı belirleme yetkisi verilmiştir. 5/b fıkrasında ise temsil tazminatının damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tabi tutulamayacağı düzenlenmiştir. Bunun yanı sıra temsil tazminatı ödemelerinde makam tazminatı ile yüksek hakimlik tazminatına ilişkin hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir.

## **2- Temsil Tazminatı Tutarından Mahsup Edilecek Ödemeler ve Temsil Tazminatın Ödenmeyeceği Personel**

Temsil tazminatı tutarından mahsup edilecek ödemeler ve tazminatın ödenmeyeceği personel 4505 sayılı Kanunun 5/c fıkrası ile düzenlenmiş durumdadır. Buna göre temsil tazminatı, özel veya teşkilat kanunlarına göre;

- kadro karşılığı sözleşmeli,
- sözleşmeli,
- kapsam dışı statüde, çalışanlara ödenmemektedir.

Temsil tazminatına hak kazananlara personel, teşkilat kanunları veya diğer kanuni düzenlemeler ile kaynağı ne olursa olsun ödenmekte olan;

- döner sermaye katkı payları,
  - fiilen yapılmayan ders karşılığı ek ders ücreti ödemeleri,
  - fon,
  - ek ödeme,
  - teşvik ödemesi,
  - ve benzeri ödemelerin,
- aylık net tutarları, temsil tazminatının net tutarından

mahsup edilecektir. Temsil tazminatı net tutarı, temsil tazminatı gösterge rakamının aylık katsayı ile çarpımı sonucu bulunan tutardan damga vergisi tutarının düşülmesinden sonra elde edilen tutardır. Bilindiği üzere aynı ödemeler görev tazminatından da mahsup edilmektedir.

Mahsup kalemlerinden "benzeri ödemelerin" kapsamını ve temsil tazminatının uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye Maliye Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır.

Temsil tazminatı, her ne şekilde olursa olsun ikramiyelerin veya başka bir ödemenin hesaplanmasında dikkate alınamaz.

### 3- Emeklilik ve Temsil Tazminatı

4505 sayılı Kanun'un 5/d maddesinde; "Makam tazminatı ile yüksek hakimlik tazminatı ödenmesini gerektiren görevlerde toplam iki yıl bulunduktan sonra emekliye ayrılanlara temsil tazminatları bulundukları en üst görev esas alınarak ödenir." hükmü yer almaktadır.

Buna göre emeklilikte temsil tazminatından yararlanabilmek için maddede belirtilen görevlerde toplam iki yıl görev yapmak gerekmektedir. Burada önemli olan görev süresidir. Farklı farklı görevlerde bulunan bir kişinin bu tazminattan yararlanabilmesi için bulunduğu görevlerin makam veya yüksek hakimlik tazminatı gerektirmesi ve dolayısıyla temsil tazminatı ödenmesini gerektiren görevler olması gerekmektedir. Emeklilikte temsil tazminatı, bu görevlerden en üst görev esas alınarak ödenmektedir. Örneğin 15 ay genel müdürlük yaptıktan sonra müsteşarlığa getirilen bir kişinin 10 ay bu görevde bulunduktan sonra emekli olması durumunda emekli aylığındaki temsil tazminatı miktarı, müsteşarlar için öngörülen gösterge üzerinden hesap edilecektir.

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'nun Ek 68 inci maddesinde makam ve görev tazminatının yanı sıra temsil tazminatına ilişkin düzenlemeler de yer almaktadır. Nitekim 4505 sayılı Kanun'un 3 üncü maddesi ile 5434 sayılı Kanunun Ek 68 inci maddesinde ek ve değişiklikler yapılarak emeklilikte temsil tazminatı uygulaması düzenlenmiş

durumdadır. Ek 68 inci maddedeki düzenleme şu şekildedir:

"Ek Madde 68 – Makam tazminatı ile yüksek hakimlik tazminatı ödenmesini gerektiren görevlerde toplam 2 yıl bulunduktan sonra emekliye ayrılanlara makam veya yüksek hakimlik ve temsil (Ek ibare: 4/7/2001 - KHK - 631/1 md.) veya görev tazminatları bulundukları en üst görevleri esas alınarak ödenir. (Ek cümle: 4/7/2001 - KHK- 631/1 md.) Makam veya yüksek hakimlik tazminatı ödenmesini gerektiren görevlerde toplam en az iki yıl bulunmadan veya bu görevlerde hiç bulunmadan emekliye ayrılanlara ise, en az altı ay süreyle bulundukları en üst görevleri için belirlenen görev tazminatı veya hizmet yılları itibarıyla belirlenen görev tazminatından yüksek olanı ödenir. (Ek hüküm: 23/2/1995 - KHK - 547/13 md.) Makam tazminatı ile yüksek hakimlik tazminatı ödenmesini gerektiren görevlerde bulunanlardan, 10/10/1984 tarihli ve 3056 sayılı Kanunun 36 ncı maddesine göre istihdam edilenlere, Başbakanlıkta da makam tazminatı ödenmesini gerektiren görevlerde en az 6 ay çalışmış olmaları kaydıyla bu tazminatlardan yüksek olanı esas alınarak ödeme yapılır. Bu halde de iki yıllık süreyi doldurma şartı aranır. (Ek hüküm: 27/1/2000-4505/3 md.) Ancak bu tazminatların ölenlerin dul ve yetimlerine ödenmesinde iki yıl görev şartı aranmaz.

Cumhurbaşkanlığı ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterlikleri teşkilatlarında asli ve sürekli görevlerde bulunanların makam tazminatları, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 36/F maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanınca tespit edilen miktarlar üzerinden aynı esaslar dahilinde ödenir.

Yükseköğretim Kurulu Başkanı görevinde bulunmuş olanlara Başbakanlık Müsteşarı, Yükseköğretim Yürütme ve Denetleme Kurulu üyeliklerinde bulunmuş olanlara, Profesör unvanında üç yılını tamamlamış olanlar için belirlenen makam tazminatı göstergeleri esas alınarak ödeme yapılır.

(Ek fıkra: 7/12/2003-5272/86 md.; Değişik: 3/7/2005-5393-85 md.) Sandıkça emekli aylığı bağla-

nan büyükşehir belediye başkanlarına 7000, il belediye başkanlarına 6000, ilçe ve ilk kademe belediye başkanlarına 3000, diğer belediye başkanlarına 1500 gösterge rakamı üzerinden, bu maddede belirtilen usûl ve esaslar dâhilinde makam tazminatı, buna bağlı olarak temsil veya görev tazminatı ödenir. Bu tazminatlar ilgililere ödendikçe iki ay içinde faturası karşılığında Hazine'den tahsil olunur. Birinci fıkrada öngörülen iki yıllık sürenin hesabında iştirakçi olup olmadıklarına bakılmaksızın belediye başkanı olarak geçen sürelerin tamamı dikkate alınır.

(Ek: 27/1/2000-4505/3 md.) Temsil ve görev tazminatları; yönetim ve denetim kurulu üyelikleri dahil olmak üzere kamu kesiminde her ne suretle olursa olsun aylık veya ücret alıp almadıklarına bakılmaksızın görev alanlara bu durumları devam ettiği sürece ödenmez. Tazminattan yararlanırken, yararlanma şartlarını kaybedenler en geç bir ay içinde durumu Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Genel Müdürlüğüne bildirirler. Bu durumun ortaya çıktığı tarihi takip eden ay başından itibaren tazminat ödenmesine son verilir. Zamanında bildirimde bulunmayanlara ödenen tazminat kanuni faizi ile birlikte geri alınır. (Ek cümle:17/9/2004-5234/3 md.) Ancak, eğitim veya bilimsel araştırma kurum ve birimlerinde emekli aylıkları kesilmeksizin çalıştırılanlar, her derece ve türdeki eğitim kurumları veya eğitim birimlerinde ders ücreti karşılığında ders görevi verilenler, bu Kanunun ek 11 inci maddesi uyarınca Bakanlar Kurulu kararıyla emekli aylıkları kesilmeksizin çalıştırılanlar ile profesör unvanına sahip olanlardan 29.3.1984 tarihli ve 2992 sayılı Kanunun 34 üncü maddesine göre görevlendirilenlere, bu görevlerinden dolayı bu fıkra hükmü uygulanmaz.

Bu tazminatlar, ölenlerin 5434 sayılı Kanun'un 67 nci maddesinde belirtilen aylığa müstehak dul ve yetimlerine 68 inci maddesindeki oranlar üzerinden ödenir.

Bu ödemeler, T.C. Emekli Sandığına ödenmesini müteakip iki ay içinde Genel Bütçeye giren kurumlardan ayrılanlar için Hazine'den, diğerleri için son kurumlarından faturası karşılığında tahsil edilir."

Görüldüğü üzere temsil tazminatı, emekli olup da yönetim ve denetim kurulu üyelikleri dahil olmak üzere kamu kesiminde her ne suretle olursa olsun aylık veya ücret alıp almadıklarına bakılmaksızın görev alanlara bu durumları devam ettiği sürece ödenmektedir.

#### 4- Temsil Tazminatına İlişkin Bakanlar Kurulu Kararı

4505 sayılı Kanun'un 5 inci maddesinde temsil tazminatının uygulanmasına ilişkin esas ve usullerin Bakanlar Kurulu tarafından belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Bahsi geçen Bakanlar Kurulu Kararı 26.04.2000 tarihinde yayımlanmıştır. Bu Karar, 4505 sayılı Kanun'da genel olarak ifade edilen temsil tazminatına ilişkin hususları daha detaylı bir şekilde açıklamaktadır.

#### 5- Temsil Tazminatı Ödenecek Olan Personel

Anılan Kararın 1 inci maddesiyle temsil tazminatı ödenecek personel ve tazminat miktarı belirlenmiştir. Buna göre aylıklarını;

- 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu,
- 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu,
- 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu,
- 2914 sayılı Yüksek Öğretim Personel Kanunu,

hükümlerine göre almakta olan personelden, Karara ekli cetvelde yer alan gösterge rakamları üzerinden makam veya yüksek hakimlik tazminatı alanlara, hizarlarında gösterilen gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan katsayı ile çarpımı sonucu bulunan miktarda temsil tazminatı ödenmektedir. Kararda temsil tazminatının damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tabi tutulmayacağı hususu yinelenmektedir.

#### 6- Temsil Tazminatı Gösterge Cetveli

Kararın 1 inci maddesi ile atıfta bulunulan cetvel, Kararın ekinde yer almaktadır. Cetvelde temsil tazminatı gösterge rakamları şu şekilde belirlenmiştir:

| Makam veya Yüksek<br>Hakimlik Tazminatı<br>Göstergesi | Temsil<br>Tazminatı<br>Göstergesi |
|-------------------------------------------------------|-----------------------------------|
| 30.000 olanlar                                        | 30.000                            |
| 20.000 olanlar                                        | 20.000                            |
| 15.000 olanlar                                        | 20.000                            |
| 10.000 olanlar                                        | 19.000                            |
| 8.000 olanlar                                         | 18.000                            |
| 7.000 olanlar                                         | 17.000                            |

Cetvele göre en yüksek temsil tazminatı göstergesi 30.000, en düşük ise 17.000 olarak belirlenmiştir. 7.000'den daha düşük makam veya yüksek hakimlik tazminatı alanlar ise temsil tazminatı alamamaktadır. Ancak bunlar için de görev tazminatı getirilmiştir ve bu durumdaki personele de görev tazminatı ödemesi yapılmaktadır. Örneğin 7.000 gösterge rakamı üzerinden makam tazminatı alan personel bunun yanı sıra 17.000 gösterge rakamı üzerinden de temsil tazminatı alacaktır. Böylelikle ilgili  $(7.000 \times 0,04265) = 298,55$  YTL brüt makam tazminatı ve  $(17.000 \times 0,04265) = 725,05$  YTL brüt temsil tazminatı alacaktır.

#### 7- Bakanlar Kurulu Kararına Göre Temsil Tazminatı Alamayacak Olan Personel

Temsil tazminatı ödenmesine ilişkin Karara göre 4505 sayılı Kanun'un 5/c maddesinde sayılan özel veya teşkilat kanunlarına göre kadro karşılığı sözleşmeli, sözleşmeli, kapsam dışı statüde çalışanların yanı sıra temsil tazminatı öngörülen kadroları;

- tedviren,
- vekaleten,
- benzeri geçici görevlendirme,

suretiyle yürütenlere, temsil tazminatı ödenmemektedir.

#### 8- Temsil Tazminatından Mahsup Edilemeyecek Ödemeler

Kararın 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında temsil tazminatından mahsup edilemeyecek olan ödemeler tek tek sayılmış durumdadır. Buna göre aşağıdaki ödeme kalemleri temsil tazminatından mahsup edilmeyeceklerdir:

a) Aylık (ek gösterge dahil), taban aylığı, kıdem aylığı.

b) Makam veya yüksek hakimlik tazminatları.

c) Aile yardımı ödeneği.

d) Lojman ve yabancı dil tazminatları.

e) Zam ve tazminatlar (657 sayılı Kanun 152 inci madde/926 sayılı Kanun Ek 3 ve Ek 17 nci maddeleri).

f) Nöbet ücreti (657 sayılı Kanun Ek 33 üncü madde).

g) Üniversite ödeneği, idari görev ödeneği, eğitim öğretim ödeneği, geliştirme ödeneği (2914 sayılı Kanun)

h) 2802 sayılı Kanun'un 106 ncı maddesi kapsamındaki ödenek ve tazminatlar.

ı) Anayasa Mahkemesi ile Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu ile diğer yargı kuruluşlarında ödenen ek ödenek ve ek tazminatlar.

i) 375 sayılı KHK'nın 28 inci maddesi kapsamındaki tazminatlar.

j) 2629 sayılı Kanun kapsamında yapılan ödemeler.

k) 4208 sayılı Kanunun 14/a bendi uyarınca yapılan ek ücret ödemeleri.

l) Personel ve teşkilat kanunları gereği verilen mükafat ve ödüller.

m) Doğal afet nedeniyle yapılan ödemeler.

n) 1918 sayılı Kanun kapsamında yapılan ödemeler.

o) 3160 sayılı Kanun kapsamında yapılan ödemeler.

p) Huzur hakkı ve toplantı ödeneği.

r) Yönetim ve denetim karşılığı yapılan ödemeler.

#### 9- Temsil Tazminatından Mahsup Edilecek Ödemeler

Yukarıda söz edilenler dışında kalan personel, teşkilat kanunları veya diğer düzenlemeler ile kaynağı ne olursa olsun yapılan ve aşağıda sayılan ödemelerin

net tutarları, Kararın 4 üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca temsil tazminatı net tutarından mahsup edileceklerdir:

a) İlgili mevzuatları uyarınca kurulmuş fon ve hesaplardan yapılan ödemeler.

b) 4009 sayılı Kanun'un 56/a fıkrası uyarınca yapılan ödemeler.

c) İl Özel İdaresi Kanunu'nun 100 ve 140 ıncı maddeleri uyarınca yapılan ödemeler.

d) Fiilen yapılmayan ders karşılığı ödenen ek ders ücretleri.

e) Maktu ve nisbi olarak ödenen her türlü fazla çalışma ücretleri (asayiş tazminatı dahil, doğal afetler nedeniyle yapılan ödemeler hariç).

f) Ek tazminat ve kurumsal bazda yapılan tazminat ödemeleri.

g) 3717 sayılı Kanun'un değişik 2'nci maddesi uyarınca yol tazminatının %'si olarak kamu bankasına yatırılan paralardan her ay itibarıyla yapılan ödemeler.

h) Döner sermaye kaynaklarından yapılan her türlü ödemeler.

ı) 399 sayılı KHK uyarınca yapılan ek tazminat ödemeleri.

i) Muhtelif mevzuat çerçevesinde yapılan;

j) ödeme,

k) ücret ödemesi,

l) ek ücret ödemesi,

m) teşvik ödemesi,

n) ikramiye,

o) benzeri adlar altında yapılan bütün ödemeler.

### 10- Değerlendirme

Temsil tazminatı, makam veya yüksek hakimlik tazminatına bağlı bir ödeme unsurudur. Ancak makam veya yüksek hakimlik tazminatı alan bütün personele ödenmemektedir. 7000 ve üzeri göstergeden makam veya yüksek hakimlik tazminatı alan personele buna ilaveten temsil tazminatı ödenmektedir. 7000'den daha düşük göstergeden makam ve yüksek hakimlik tazminatları alan personele de görev tazminatı uygulaması getirilerek bu grupta yer alan personel arasındaki ücret farklılığı giderilmeye çalışılmıştır. Anlaşıldığı gibi bu grup ile makam veya yüksek hakimlik tazminatı alamayan personel arasındaki ücret farklılığı da bu uygulamalar ile daha da artmış bulunmaktadır.